

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

62. An si aliquis audivit à viro optimæ famæ aliquam rem possit cum
iuramento deponere in iudicio se illam certo scire? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. r.

77

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

accipere aliqui a prater stipendium taxatum, si successu temporis tale stipendium iniustum censetur, teneatur ad iuramentum: Ex p. 9. tr. 8. & Misc. 3. Ref. 8.

Sup. hoc in Ref. praei. ta. & in aliis §§. eius nor.

§. 1. Respondeo, quod iuramentum, quod Ministri publici, Iudicesque, & Tabelliones accipiunt, nihil amplius accipiendi pro actione aliqua sui muneris ultra stipendium sibi a lege, vel a Rege taxatum, non obligat, quando a viris doctis probabiliter iudicatur, tale stipendium successu temporis minus sufficiens, & iniustum esse. Ratio est: quia iuramentum non potest obligare ad id, quod iniustum est: non enim est vinculum iniustitiae. Deinde, quia iuramentum seruandi aliquod statutum, semper intelligitur, quatenus illud iustum est, & obligatorium: non ergo obligabit iuramentum ad eam taxam, quando iudicio prudentum iniusta censetur. Et ita docet Sanchez tom. 1. Decalogi, lib. 3. c. 14. n. 14. Molina tom. 1. de iustit. disput. 8. versu. Vt ad rem redeamus, fol. mibi 568. colum. 2. Syluester 2 verbo, Restitutio, 3. q. 5. pronuntiatio 10. D. Antoninus 2. par. tit. 2. c. 5. §. 1. & 3. c. vlt. §. 11.

Sup. hoc in Resolutionibus not. seq.

2. Nec obstat dicere, quod iurans, latrone cogente, se ei daturum pecuniam, teneatur soluere, etiamsi iniuste latro id exigat, non aliam ob causam, nisi quia iurans, tale iuramentum licite exequi potest: ergo, cum similiter iuramentum seruandi legem taxantem publicis Ministris stipendium iniustum, possit ab illis iuste executioni mandari, & tenebuntur illi eam legem seruare, & non poterunt licite iustum stipendium, extra legem accipere. Respondeo, esse diuersam rationem: quia latro, petens pecuniam, intendit obligare promittentem ad illam ei reddendam; & promittens licite iurauit, & promissit latroni eam pecuniam ad redimendam suam vexationem, imò potius ad vitam emendam; & ideò cum promissio, & iuramentum ex parte illius sint iusta, licet ex parte latronis sit iniusta petitiò; & teneatur in conscientia Deum testem efficere rei veræ, & veræ promissionis, quam latroni fecit. At auctoritas, & potestas publica, quando praedictum iuramentum a publicis Ministris petiit, non intendit eos obligare ad seruandum iuramentum iniustum. Vnde, quoties constat, stipendium illud esse iniustum, & insufficiens, vt quando ratione temporis iniustum factum est; tale iuramentum, nec ex parte iurantis, nec ex parte potestatis publicæ illud petentis, obligat. Vnde est diuersa omnino ratio, vt patet. Et de hac quaestione alibi etiam dictum est.

Sup. hoc late supra in ref. 58. 3. in tom. 4. tr. 4. Ref. 84. §. penult. & vlt. & in tom. 2. tr. 6. Ref. 6. §. vlt. & in al. i. eorum annotationum.

RESOL. LXII.

An si aliquis audiuit a viro optime fama aliquam rem, possit cum iuramento deponere in iudicio se illam certo scire: Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 77.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. ref. 101. cur sum in §. vlt. & ibi in tr. 3. & in §. 1. Et ad primum.

§. 1. Affirmatiuè videtur respondendum ex mente sapientissimi Ludouici Mexia in legem Regiam Toletani 23. part. 2. fund. num. 32. & 33. vbi sic ait. Petrus ab Ancharano conf. 24. consuluit testes de falso non puniendos, qui deposuerunt se id scire, quod a viro optime fama & opinionis audierant, quod dictum, vt singulare & valde cordi tenendum, citat & sequitur Iason in l. 1. col. vlt. ff. de eo per quem fact. erit. & in l. de pupillos, si quis ipsi pra. ord. col. 8. vers. secundò in quantum; ff. de nou. oper. nuncia. Cui accedit quod Dominicus scribit quod quis certo dicitur pro certo scire quando est certificatus ab vno notabili viro & fide digno, ad quod etiam citat cap. sicut pro certo, de simonia, & sequitur Iason in d. l. 1. & in d. i. §. si quis ipsi Pratori, & in d. properandum. §. si autem alterutra, col. 4. in 6. concl. C. de iudiciis & Franc. Curtius senior conf. 72. & idem voluit Romanus, loquens tamen pluraliter de fide dignis

conf. 403. col. pen. vers. secundò, quia ad hoc. Ita Mexia ibi supra, qui alia multa adducit, pro hac sua firmitate sententia, & Didacus Perez in addit. ad Villadiego de irregul. c. 3. §. Idem dicere, fol. mibi 46. ex Dominico, notat etiam quod certificatus à notabili, seu fide digno viro, dicitur scire pro certo. Sed hæc opinio aliquibus non placet, quia si esset vera, omnes testes de auditu efficerentur testes de causa scientia, adde quod in foro externo testis teneatur reddere rationem sui dicti, in foro tamen interiori extra iudicium probabiliter potest sustineri; vnde si aliquis iuraret rem aliquam ita esse, hoc quia illam ita esse intellexit à fide digno, non esse periurum dicendum est. Et ita post hæc scripta inueni hanc sententiam docere Sanchez in summa tom. 1. lib. 1. c. 4. n. 13. vbi sic ait. Ad veritatem iuramenti facti est, iuramentum audiuisse rem illam à persona ita fide digna, vt sit moraliter certus ita rem se habere; at in iudiciis libus id non satis erit ad rem tanquam certam iurandam, nisi adiungatur causa illius notitia. Ita ille.

RESOL. LXIII.

Verum sit peccatum mortale iurare amphibologis, vt ad hoc abique necessitate: vt si videlicet iures ioci causa Principem esse in aula, intelligendo pictum? Vel an possit vti amphibologis, quoties id sit necessarium, an vtile ad salutem corporis, honoris, vel ad res familiares tuendas, & ad alia? Et an in dictis casibus iurans non solum excusetur à periurio, sed etiam à peccato mortali, dummodo non iuret in iudicio, dum iudex iuridicè illum interogat? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 25.

§. 1. Pro explicatione huius casus notandum est, quod tunc causam iustam vtendi his amphibologis non adesse, quoties id necessarium, aut vtile est ad salutem corporis, honoris, vel ad res familiares tuendas, vel ad quodlibet aliud virtutis votum; ita vt veritatis occultatio censetur tunc expediens ac studiosa. Ita Nauarrus humane aures. 22. q. 5. ad finem, & in q. 2. n. 10.

2. His positis, communiter Doctores ad casum supra positum affirmatiuè respondent. Ita Angelus, Thibona, Armilla, Nauarrus, Toletus, Sayrus, Philarchus, & Lopez vbi infra. Et ratio est, quia sic iurans agit contra præcipuum iuramenti finem, qui est determinatum veritatem testificari. Ergo, &c.

3. At mitius loquitur Lessius lib. 2. c. 42. d. 9. n. 98. in fin. vbi ait. Quod si tali orationi, cum iusta causa non subest, addatur iusiurandum, vt si iures Principem esse in oppido, intelligendo pictum, ioci causa erit grave peccatum, quia est magna irreuerentia, suis iocis Deum testem adhibere. Fortè tamen, si scandalum abit, non erit mortiferum. Hæc Lessius.

4. Sed sine fortè, absolute, & simpliciter asserunt aliqui non esse peccatum mortale. Ita Sanchez in summa tom. 1. lib. 3. c. 6. nu. 22. Roncina tract. de leg. disp. 4. quest. 1. par. 12. num. 5. & nouissime Fillac in quaest. moral. tom. 2. tract. 25. cap. 13. num. 31. Dicendum est igitur in tali casu iuramentum excusandum esse, non solum à periurio, sed etiam à peccato mortali, modo non iuret in iudicio, dum iudex iuridicè illum interogat, vel non iuret in materia præiudiciali. Et ratio est, quia in tali iuramento deficit sola discretio, seu iudicium, eo quod diuinum testimonium non debet abique necessitate his amphibologis misceri. Sed iuramentum cui sola discretio, seu iudicium deficit, non est mortale, sed peccaminosum. Ergo.

5. Ad argumentum contrariæ sententiæ nempe id ob stare fini iusiurandi, responderi id contingere in materia leui, ac proinde non esse mortale: sicut promittere rem venialiter malam cum iuramento adesse.